

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄
Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου.
50 χρόνια ἀπὸ τῆς εἰσόδου Του στὸν Κλῆρο.*

Τοῦ Μητροπολίτη Πάφου κ. Γεωργίου.

Τριπλή, σήμερα, ἡ διαδρομὴ τῆς μνήμης μας, ἅγιοι Ἀδελφοὶ καὶ λαὸ τοῦ Θεοῦ περιούσιε. Ἐπιστρέφει 20 αἰῶνες πρὶν καὶ θεᾶται τὸν Πρωτόκλητο Ἀπόστολο Ἀνδρέα νὰ ὁδεύει πρὸς τὸ μαρτύριο στὴν πόλη τῶν Πατρῶν. Ἀσπάζεται, ὅχι νοερῶς, ἀλλὰ αἰσθητῶς τὴν προκειμένην εἰς τὸν ναὸν τοῦτο, χαριτόβρυτο κἀρα Του. Ἀνατρέχει δακρυρροοῦσα καὶ στὴν κατεχόμενη Μονή Του, καὶ ἀναπέμπει θερμὴ τὴν παράκληση πρὸς τὸν Θεὸ, γιὰ τὸ πέρας τῶν δεινῶν τῆς πατρίδας μας.

Ἀνασκοπεῖ, ὕστερα, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς σημερινῆς ἑορτῆς, τὴ ζωὴ τοῦ «γενναίου ἐν μάρτυσι» **Τροπαιοφόρου Ἀγίου Γεωργίου**. Μέσα στὴ θλίψη ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ταπείνωση καὶ στὰ ἀδιέξοδα γιὰ τὴν ἀνεύρεση καὶ ἀπελευθέρωση τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἀγνοουμένων μας, προστρέχει σ’ αὐτὸν ἱκετευτικὰ ὡς «**θερμὸν ἀντιλήπτορα καὶ εὐεργέτην καὶ φύλακα, τοὺς αἰχμαλώτους ρυόμενον**».

Ἀνακαλεῖ, ὁμως, ἡ μνήμη μας καὶ ἓνα ἰδιαίτερα σημαντικὸ γε-

---

*Ἐκφωνήθηκε στὸν ἱερὸ Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, στὸ Στρόβολο, κατὰ τὸ Συνοδικὸ Συλλεiturγο τῆς 3ης Νοεμβρίου 2013, μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν 50 χρόνων τῆς ἱερατικῆς διακονίας τοῦ Μακαριωτάτου.

γονός τῆς Ἐκκλησίας μας: **τῇ σημερινῇ ἐπέτειο τῆς εἰσόδου στὸν ἱερὸ κλῆρο τοῦ Ποιμενάρχου Της.**

Καὶ σ' αὐτὸ, τὸ τρίτο γεγονός θὰ ἤθελα νὰ ἐστιάσω τὴν ὁμιλία μου.

Ὅταν, πρὶν 50 ἀκριβῶς χρόνια, στὶς 3 Νοεμβρίου 1963, σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ναοὺς, τῆς ἐντὸς τῶν τειχῶν Λευκωσίας, στὸν Τρυπιώτη, κάποιος νεαρὸς, μὲ τρεμάμενα βήματα, προσερχόταν νὰ δεχθεῖ τὸν πρῶτο βαθμὸ τῆς ἱεροσύνης, οὐδεὶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό, μπορούσε νὰ προβλέψει τὴ λαμπρὴ ἐκκλησιαστικὴ του πορεία. Ἀκόμα κι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, δὲν θὰ μπορούσε νὰ φανταστεῖ ὅτι ὁ νεαρὸς, ποὺ ἐχειροτονεῖτο διάκονος, ὡς ἀρχιεπίσκοπος θὰ τολμοῦσε τομὲς στὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ οὔτε Ἐκεῖνος τόλμησε. Ἴσως, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ, μόνον ὁ Ἀπ. Βαρνάβας νὰ διαισθανόταν, τότε, τὴν πορεία ἐκείνου ποὺ σὲ λίγα χρόνια θὰ γινόταν ὁ 75ος γνωστὸς διάδοχός του καὶ νὰ «**ἡγαλλιᾶτο τῷ πνεύματι**». Ὁ διάκονος ὅμως ἐκεῖνος ὑπερέβη τὶς προσδοκίες καὶ τῆς Μονῆς καὶ τῶν γνωστῶν του.

Ἡ βιοπάλη, στὴν ὁποία ρίχτηκε ἀπὸ νωρὶς, λόγω τῆς ἐκ πατρὸς ἀπορφάνισής του καὶ οἱ ποικίλες δυσκολίες ποὺ συνάντησε, σμίλεψαν τὸν χαρακτήρα του καὶ καλλιέργησαν κατάλληλα τὴν ψυχὴ του. Δημιούργησαν τὸ ὑπέδαφος πάνω στὸ ὁποῖο βλάστησαν καὶ καλλιεργήθηκαν τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ ἐξαίρετου ἡθους του.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος διδάσκει ὅτι ἡ ποικιλία τῶν χαρισμάτων δίδεται «**ἐνὶ ἐκάστῳ κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ**» (Ἐφ. δ'7). Ἡ ποικιλία καὶ ἡ ἔνταση τῶν χαρισμάτων ποὺ δόθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Μακαριώτατο, μαζὶ μὲ τὴν καλλιέργεια ποὺ ἔτυχαν ἀπ' αὐτόν, τοῦ χάρισαν μίαν ἰδιαίτερη θέση στὴ χορεία τῶν Προκαθημένων, ποὺ ἐκλείσαν τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ Θρόνο τῆς Κύπρου, ἀφήνοντας ἔντονο τὸ στίγμα τῆς προσωπικότητάς του σ' ὅλους τοὺς τομεῖς.

Σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα χαρίσματα του, τὰ ὁποῖα «ὡς ὄμβρος ὑδάτων πολλῶν» κατηύγασαν τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ ὅλες τὶς θέσεις, αὐξανόμενης εὐθύνης ποὺ κατέλαβε, θὰ ἀναφερθῶ ἐν συντομία, ὑπακούοντας καὶ στὴν προτροπὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου πρὸς τὸν Τιμόθεο «τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον» (Β' Τιμ. δ' 5), γιὰ νὰ παρακινηθοῦν καὶ ἄλλοι πρὸς μίμησίν του.

α) Κύριο χαρακτηριστικὸ του ἡ **ἀνεπιτήδευτη ἀπλότητά** του συνδυασμένη **μὲ τὴν ἀκατάπαυστη δραστηριότητά του**, τὴν παροιμιώδη **ἐργατικότητά του**. Ἀνεδείχθη, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, «ὁ λύχνος ὁ καίόμενος καὶ φαίνων» (Ἰω. ε' 35), στὸ μέσο τῶν πιστῶν, ὁδηγώντας τους.

Ἡ ἀπλότητά του φτάνει πολλὲς φορὲς στὰ ὅρια τῆς παρεξήγησης. Οὔτε ὡς Ἐγούμενον τὸν διέκρινε κανεὶς ἐξωτερικά, ἀπὸ τὴν περιβολή του, ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς, οὔτε ὡς Μητροπολίτη ἀπὸ τοὺς διακόνους, οὔτε καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπο ἀπὸ ὁποιοδήποτε κληρικό. Μπορεῖ καὶ σήμερα, ὅταν δὲν σὲ ἀντιλαμβάνεται, νὰ τὸν παρακολουθήσεις νὰ κάνει κάθε χειρωνακτικὴ ἐργασία. Αὐτὴ ἡ ἀπλότητά του ἦταν μόνο μία πτυχή τοῦ ἡθους του, τὴν ὁποία δίδασκε, ἔμπρακτα, σὲ ὅλους. Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ πὼς δὲν δίδασκε μὲ λόγια τὴν ἀρετή! Τὴν ἔδειχνε μὲ τὸ παράδειγμά του, πολὺ πετυχημένα. Γιατί, ὄντως, δὲν χρειάζεται «κάλαμος ὀξυπρεπής» γιὰ νὰ μεταδοθεῖ τὸ βιούμενο. Αὐτὸς μᾶς δίδαξε εὐσέβεια διότι τὴν εἶχε ὁ ἴδιος βαθύτατα μέσα του. Μᾶς δίδαξε ἡθὸς διότι τὸ διατηροῦσε πάντοτε ἄψογο. Μᾶς δίδαξε εὐπρέπεια διότι τὴν εἶχε ἔμφυτη. Μᾶς δίδαξε ἀνδρεία γιὰ αὐτὴ τὸν διέκρινε σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του.

Ὅσοι εὐτυχήσαμε νὰ τὸν εἶχαμε πνευματικὸ μας προϊστάμενο, ὁμολογοῦμε πὼς κοντὰ του νοιώθαμε πάντα πλατυχωρία καὶ ἄνεση! Οὐδέποτε ἀπωθητικὴ στενότητα.

Παροιμιώδης καὶ ἡ ἐργατικότητά του. «Ἀπὸ φυλακῆς πρωίας μέχρι νυκτός», σὲ ὅποια θέση καὶ ἂν βρέθηκε, ἐργάζεται. Ἡ κίνη-

ση είναι τὸ κύριο χαρακτηριστικό τῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Κίνηση ζωηρά, παράγουσα ἔργο καὶ ὄχι κίνηση στατική πού εἶναι ἀνώφελη. Ἔχει τὴν αἴσθηση ὁ Μακαριώτατος, πὼς ἡ ζωὴ εἶναι διαρκῆς πάλι εὐγενῶν κατακτήσεων, ἀδιάφορον ἂν πολλοὶ στέκονται ἀπαθεῖς στὶς κερκίδες τοῦ στίβου τῶν εὐγενῶν ἀγώνων, **καὶ ἀδιάφορον ἂν τὸ ἔπαθλον εἶναι ὁ κλάδος τῆς δάφνης ἢ ὁ στέφανος ἐξ ἀκανθῶν.**

β) Ἦταν καὶ εἶναι, κυρίως, ὁ Μακαριώτατος, **ἄνθρωπος γνώμης.** Στὰ 50 χρόνια πού βρίσκεται σὲ καίριες θέσεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ἀσυναγώνιστος στὴ θαρραλέα διατύπωση τῶν πεποιθήσεών του. Δὲν ἐδίστασε, ὅσο καὶ ὅποιο καὶ ἂν ἦταν τὸ κόστος, νὰ ὑψώσει τὴ φωνή του καὶ νὰ καλέσει τοὺς πιστοὺς γιὰ τὴν ἐπίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

Δὲν ἦταν ποτὲ οὐραγός. Ἀναδείχθηκε **οὐρανοδρόμος πλοηγός**, πρῶτα τῆς Μονῆς του, ἀργότερα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Πάφου καὶ σήμερα τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐφάνη καλὸς κυβερνήτης σὲ ὅλες τὶς συνθήκες, εὐμενεῖς καὶ δυσμενεῖς σὲ ἐξαιρετικά, μάλιστα, δύσκολα χρόνια.

Ἦγούμενος ἀνεδείχθη τὸ 1972, ὅταν κορυφωνόταν ἡ δράση τῆς ἀντεθνικῆς καὶ προδοτικῆς ΕΟΚΑ Β'. Μητροπολίτης ἔγινε μέσα στὸν θρῆνο γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀρχ. Μακαρίου καὶ στὴ λαίλαπα τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς. Καὶ Ἀρχιεπίσκοπος στὸν ἀπόηχο τοῦ ἐπάρατου σχεδίου Ἀνάν καὶ στὴ δίνη τῆς οἰκονομικῆς κρίσης.

Ὦντας ἀπλὸς διάκονος παρενέβη δυναμικὰ στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο καὶ ἐπέβαλε, τὸν κατὰ τὴ γνώμη του καλύτερον, ὡς ἡγούμενον τῆς Μονῆς του, τὸν τότε ἡγούμενο Χρυσorroγιατίσσης Ἀλέξιο. Ὡς Μητροπολίτης ὑπῆρξε κλασικὸ παράδειγμα, πού ἀποδεικνύει πὼς ἀκόμα καὶ κυβερνητικὲς ἀποφάσεις, ἔχοντας τὴ σφραγίδα τοῦ ἴδιου τοῦ Ἐθνάρχῃ Μακαρίου καὶ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων, μποροῦν νὰ ἀκυρωθοῦν, φτάνει νὰ ὑπάρχει ὁ ἰθύνων νοὺς, πού μὲ τὴ δυναμικότητά του νὰ ἐπεμβαίνει στὰ πράγματα,

για τὸ μακροπρόθεσμο καλὸ τῆς κοινωνίας. Στὸν Μακαριώτατο ὀφείλεται ἡ ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης γιὰ δημιουργία λιμανιοῦ στὴν Πάφο καὶ ἡ δημιουργία ἀντ'αὐτοῦ τοῦ ἀεροδρομίου. Τὰ πλεονεκτήματα εἶναι σήμερα ἔκδηλα στὸν καθένα.

Ἐκφράζοντας θαρραλέα τὴ γνώμη του, κατὰ τὴν ἄσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου του, ἀποδείχτηκε ἄφοβος σὲ ἐξαιρετικὰ κρίσιμες καταστάσεις. Ὑπεραμυνόμενος τοῦ ἥθους τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, δὲν δειλίασε οὔτε καὶ ἐκάμφθη μπροστὰ στὴ μανία τοῦ ὄχλου ποὺ ἀπειλοῦσε μὲ ἐμπρησμὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ τὸν ἴδιο μὲ κακοποίηση.

Δὲν δίστασε, προστατεύοντας τὰ συμφέροντα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, νὰ ἔλθει ἀντιμέτωπος μὲ τὸ πανίσχυρο κατεστημένο τὸ ὁποῖο, δίκην παρασίτων, ἐλυμαίνεται γιὰ χρόνια τὴν Ἐκκλησία.

Ὑπεραμυνόμενος τοῦ δικαιώματος τῆς Ἐκκλησίας νὰ πρωταγωνιστεῖ σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ ποιμνίου της, διακήρυττε σ' ἓνα συνέδριο τῶν ἀποδήμων: **«Δὲν χαρίζουμε σὲ κανένα τὸ ἀκριβὸ μας προνόμιο νὰ ἔχουμε ἄποψη ἐπὶ τῶν καιριοτέρων ζητημάτων τοῦ τόπου καὶ νὰ τὴν ἐκθέτουμε ἐλεύθερα».**

γ) Ἀνεδείχθη, ὕστερα, ὁ Μακαριώτατος, ἄνθρωπος εὐθύνης σὲ ὅποια θέση καὶ ἂν ἀνῆλθε. Ὁραματιστὴς ἀλλὰ καὶ πρακτικὸς, ποὺ δὲν ἐξαντλεῖτο στοὺς θεωρητικὸς ἀκροβατισμούς ποὺ ὑλοποιοῦσε τὶς εὐγενεῖς συλλήψεις τοῦ πνεύματός του.

Μὲ τὴ χειροτονία του σὲ Ἐπίσκοπο βρέθηκε ἀντιμέτωπος μὲ μία Μητρόπολη γιὰ χρόνια παραμελημένη, γιὰ διάφορους λόγους. Ἔδρασε τότε, σὰν καταλύτης στὴ λιμνάζουσα καὶ ἀδρανὴ ἀπὸ πολλὰς πλευρὲς κοινωνία τῆς Πάφου. Καὶ κατάφερε νὰ θέσει τὴν Πάφο σὲ τροχιά προόδου.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάρρησή του στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο αἰσθάνθηκε βαρύτερες τὶς εὐθύνες του, τόσο ἀπέναντι στὴν πατρίδα, ποὺ μπορεῖ μὲν νὰ ἔχει μικρὸ εὖρος γῆς, ἔχει ὅμως μεγάλες διαστάσεις Ἱστορίας, ὅσο καὶ ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία της, ποὺ

μπορεί να έχει μικρό αριθμό πιστών αλλά και διαθέτει βάθος ήθους. **Ἄκουε τὸν ἀπόηχο τῶν βηματισμῶν εἴκοσι αἰώνων ἀποστόλων στὴ γῇ αὐτῇ ὡς προσταγὴ πρὸς δράση. Καὶ ὅσο ἐξαρτᾶτο ἀπὸ τὸν ἴδιο ἔδρασε.**

Γνώριζε ὅτι ἡ σπουδαιότητα καὶ τὸ μέγεθος μιᾶς Ἐκκλησίας δὲν μετρῶνται οὔτε ἀπὸ τὴ γεωγραφικὴ της ἔκταση, οὔτε ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν πιστῶν της, ἀλλὰ **ἀπὸ τὸ νέφος τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἁγίων της**, ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς μαρτυρίας της, ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν θεσμῶν καὶ τοῦ διακονήματός της.

Τὸ νέφος τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου κανένας δὲν μπορούσε νὰ τὸ ἀρνηθεῖ. Οὔτε καὶ τὴν ἀποστολικότητά της. Καὶ ἡ μαρτυρία της ἀδιαμφισβήτητη.

Παρούσα σ' ὅλες τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους. Ποταμοὶ τὰ αἵματα γιὰ τὴ διατήρηση τῆς Ὁρθοδοξίας της ἀπέναντι σὲ ἀλλόθρησκους καὶ ἑτερόδοξους κατακτητές. Ὑστεροῦσε, ὅμως, στὴ διοικητικὴ διάρθρωση καὶ τοὺς θεσμούς, ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 12ου αἰώνα, πὺ οἱ Λατίνοι ἐξάρθρωσαν τὴ διοικητικὴ ὀργάνωσή της, ὁρατὸ σημεῖο τῆς αὐτοκεφαλίας της.

Καὶ ἔνοιωθε ὁ Μακαριώτατος τὴν εὐθύνη του. Ἐτσι προχώρησε στὸ πρωτοποριακὸ μέτρο τῆς δημιουργίας νέων Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν γιὰ καλύτερη διαποίμανση τοῦ λαοῦ, **ἀλλὰ καὶ γιὰ ἀπόκτηση πλήρους Συνόδου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας.** Εἶναι τοῦτο προϋπόθεση γιὰ ἀνάκτηση τῆς θέσης μας στὴ **σειρὰ τῶν Διπτύχων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.** Αὐτὸ καὶ μόνο τὸ μέτρο θὰ τοῦ δώσει **ἰδιαίτερη θέση στὴν Ἐκκλησιαστικὴ μας Ἱστορία.**

Μὰ δὲν ἦταν καὶ τὸ μόνο πρωτοποριακὸ ἔργο εὐθύνης πὺ ἐφάρμοσε. **Ὁ ἐνιαῖος φορέας μισθοδοσίας κλήρου,** πὺ ἵδρυσε ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, **τὸ νεανικὸ κέντρο τῆς Πάφου** γιὰ τὴν ὀρθὴ διαπαιδαγώγηση τῆς νεότητος καὶ **ἡ πληθώρα τῶν ναῶν πὺ ἀνοικοδόμησε ὡς Μητροπολίτης,** ἡ ὠθηση στὴν οἰκονομικὴ

ανάπτυξη τῆς ἐπαρχίας πού ἔδωσε ὡς Ἑγούμενος, ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσβολή, διαθέτοντας κτηματική περιουσία τῆς Μονῆς, εἶναι μερικὲς ἀπὸ τὶς πρωτοβουλίες εὐθύνης, πού κατὰ καιροὺς ἀνέλαβε. Γι' αὐτὸ καὶ κέρδισε τὴν ἀγάπη, τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ποιμνίου του.

Ποιμένας μὲ ὀρθὴ θρησκευτικότητα δὲν παραλείπει νὰ στηρίζει καὶ νὰ καθοδηγεῖ σωστά τοὺς πιστοὺς. Ἀπόδειξη καὶ ἡ παρουσία, ἀνάμεσά μας, τῆς πάνσεπτης καὶ χαριτόβρυτης Κάρας τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, πού μεταφέρθηκε στὴν Κύπρο, μὲ δική του πρωτοβουλία. Ἦθελε στὶς δύσκολες συνθήκες τῆς κατοχῆς καὶ τῆς ἐπιδεινούμενης οἰκονομικῆς κρίσης νὰ τὼνώσει τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ, νὰ τοῦ ἐμπεδώσει τὴν πίστη γιὰ τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας μας. Δὲν ἐκμεταλλεύτηκε, ὅμως, καμιὰ φορὰ τὸ συναίσθημα τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ τὸν ἀποπροσανατολίσει. Δὲν φτάνει στὰ ἄκρα. **Ἄνθρωπος τοῦ μέτρου καὶ τῆς εὐθύνης**, προσπαθεῖ νὰ διαμορφώνει τὴ συνείδηση τοῦ ποιμνίου του, σύμφωνα μὲ τὰ προστάγματα τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς λατρείας μας καὶ ὄχι νὰ τὸ παρασύρει πρὸς ἐπιφανειακὴ εὐσέβεια καὶ ἐξωτερικοὺς τύπους.

δ) Ἐκεῖνο, πάντως, πού καθιέρωσε τὸν Μακαριώτατο στὴ συνείδηση τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἶναι **ἡ θαρραλέα καὶ ἑλληνοπρεπὴς τοποθέτησή του ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ μας θέματος**. Μία θέση ἀρχῶν, πού δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ ἔλθει ἀντιμέτωπος μὲ ξένους καὶ δικούς μας, δεδηλωμένους ἐχθροὺς καὶ κατ' ἐπίφαση φίλους. Παρόλο ὅτι στὸν τόπο μας εἶναι συνυφασμένη ἡ δράση τῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες, ὥστόσο κάποιοι ἐκπρόσωποί της ἔβαλαν μίαν ἰδιαίτερη σφραγίδα στὸν τομέα αὐτό.

Καὶ ὁ Μακαριώτατος ἔχει νὰ ἐπιδείξει συμμετοχή, κατὰ τὴν ἐφηβεία του, στὸν ἀπελευθερωτικὸ μας ἀγῶνα, στὴν πρώιμη νεότητά του στὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς Τουρκοανταρσίας, ἀργότερα κατὰ τοῦ πραξικοπήματος καὶ τοῦ σχεδίου Ἀνάν: καὶ πάντα τὴν ἔκφραση ὑπεύθυνης γνώμης, πολλάκις καὶ ἀντίθετης πρὸς τοὺς

κυβερνῶντες, ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὐτοί.

Ἔχει προσλάβει ἀφομοιωτικὰ τὴν πείρα καὶ τὸ ἐθνικὸ πάθος τῶν μεγάλων προκατόχων του, τῶν Κυρίλλων, τοῦ Λεοντίου καὶ τῶν Μακαρίων καὶ ἀποδεικνύει στὴν πράξη, ὅτι ἀπὸ τότε ποὺ στὴν Κύπρο ἀκούστηκε τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, **τὸν πρῶτο καὶ καθοριστικὸ ρόλο στὴ ζωὴ τῆς τὸν ἔχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀποστολικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας ἀλλὰ καὶ Ἑλληνικὰ τὰ βήματα τῶν προγόνων.** Ποιὸ νὰ ἔκρινε πρῶτα ὁ Μακαριώτατος; Τὸν Βαρνάβα, τὸν Παῦλο, τὸν Εὐαγόρα, τοὺς αἰῶνες; Ἑλληνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς πλέκονται ἀδιαχώριστα στὸν τόπο μας. Καὶ εἶναι διπλὴ ἡ εὐθύνη τοῦ Ποιμενάρχου. Ἀγώνας καὶ γιὰ τὸν τόπο καὶ γιὰ τὴ θρησκεία. Ἄν χαθεῖ ὁ τόπος, τὸ ἔδαφος, ποῦ θὰ στηριχθεῖ ὁ Χριστιανισμὸς;

Συνειδητοποιώντας πλήρως τὴν τελικὴ ἐπιδίωξη τῆς Τουρκίας, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν πλήρη κατάληψη τῆς Κύπρου, δὲν σταματᾷ καθημερινὰ νὰ προειδοποιεῖ πὼς οἱ συνεχεῖς ὑποχωρήσεις δὲν ἐξευμενίζουν τὸν κατακτητὴ καὶ πρέπει νὰ σταματήσουν. Ἡ ἐπιδιώκομενη λύση, προῖον ἀδήριτης ἀνάγκης, πρέπει, τουλάχιστον, νὰ ἐξασφαλίζει τὴν ἐθνικὴ ἐπιβίωσή μας, στὴ γῆ αὐτὴ τῶν πατέρων μας. Δὲν παραλείπει νὰ ζητᾷ ἐπανακαθορισμὸ στόχων καὶ ἐπιδιώξεων, ἀφοῦ οἱ τόσες ὑποχωρήσεις μας δὲν ὀδήγησαν στὴν ἐπίτευξη ὑποφερτῆς λύσης. Ἰδιαίτερα σήμερα, τονίζει, πὼς θὰ πρέπει πάση θυσίᾳ νὰ ἀποσοβηθεῖ ὁ κίνδυνος ἐκπτώσεων στὸ ἐθνικὸ μας θέμα, λόγω τῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς προκύπτουσας ἀστάθειας. Τέτοιες ἐκπτώσεις θὰ ὀδηγήσουν σὲ ἐπικίνδυνες, μὴ ἀναστρέψιμες καταστάσεις. Κάτι τέτοιο, λέγει, θὰ μᾶς ἔκανε, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θλιβεροὺς νοσταλγούς, ἐκ τοῦ μακρόθεν τῆς πατρίδας μας. Γι' αὐτὸ δὲν δίστασε νὰ χαρακτηρίσει ὡς ἐσχάτη προδοσίᾳ τὸ ξεπούλημα τῶν περιουσιῶν μας στὸν κατακτητὴ.

Συνυφασμένο πρὸς τὴ μέριμνά του γιὰ τὸ ἐθνικὸ μας θέμα εἶναι καὶ τὸ συνεχὲς ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν **ἐλληνοχριστιανικὴ**

παιδεία τοῦ τόπου, ἀφοῦ αὐτὴ διαμορφώνει τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ταυτότητά μας, καθὼς καὶ ἡ προσπάθειά του, γιὰ ἀνακούφιση τῶν οἰκονομικὰ ἀσθενέστερων τάξεων, μὲ στόχο νὰ ἀντέξουν καὶ νὰ ἀγωνιστοῦν, γιὰ μία ἀξιοπρεπὴ καὶ βιώσιμη λύση τοῦ ἐθνικοῦ προβλήματός μας.

Κατὰ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ τὸ δένδρον γνωρίζεται ἀπὸ τὸν καρπὸ του. Καὶ εἶναι ὑπεσχημένο στὴ Γραφή: **«Εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐπωκοδόμησε, μισθὸν λήψεται»** (Α' Κορ. γ' 14). εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἐποίησεν ἔργον καὶ ἔδωκε καρπούς. **«Ἐφύλαξε φυλακὰς»** ἡμέρας καὶ νυκτός, στὴ λογικὴ μάνδρα τοῦ Χριστοῦ, διασφαλίζοντας τὰ λογικὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ ἐκ λύκων ἐπιβούλων. Δὲν παρέβλεψε οὔτε γιὰ μία στιγμή τὸ καθῆκον του, ποὺ συνίστατο εἰς τὸ **«πτερῶσαι ψυχήν, ἀρπάσαι κόσμον καὶ δοῦναι Θεῷ»** κατὰ τὸν Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, ἀλλὰ καὶ **«ἀφυπνίσαι τὸν λαὸν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ληθάργου, προασπίσαι τὰ τῆς πατρίδος δίκαια καὶ ἀγωνίσασθαι διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς»**.

Τὸ κήρυγμά του δὲν συνίσταται μόνο στὸ κάλεσμα γιὰ μετάνοια καὶ προσευχὴ γιὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου μακαριότητα. Ἀγκαλιάζει ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ. Ἐχοντας ἀκράδαντη πίστη στὸν Θεὸ προσπερνᾷ τὶς καθημερινὲς δυσκολίες, δίνοντας στοὺς πιστοὺς μηνύματα ἐλπίδος καὶ προβάλλοντας στάση ζωῆς!

Ὁλόθερμη εἶναι ἡ προσευχὴ ὅλων μας, ὅπως ὁ Θεὸς τὸν διαφυλάττει, ἐν ὑγείᾳ, γιὰ χρόνια πολλὰ **«εὐλογοῦντα καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς»** καὶ ὅπως τὸν ἀξιῶσιν νὰ ἡγηθῇ, σύντομα, τῆς ἐπανόδου τοῦ λαοῦ του στὶς πατρογονικὲς του ἐστίες.